

Är upprustningens pris ett slut för solsemestrarna?

PolitikNu ska Sverige låna 300 miljarder kronor över tio års tid för att bygga upp försvaret. Men i framtiden ska den skulden sannolikt betalas av dig.

– När dina föräldrar dör tvingas du inte ta över deras lån. Men när staten lånar så är det precis vad som händer, säger nationalekonomen Daniel Waldenström.

[Eteaz Yousuf](#)

Uppdaterad: 2025-04-10|Publicerad: 2025-04-10

Donald Trumps presidentskap har gjort att omvärlden i allt högre utsträckning börjat ifrågasätta huruvida USA egentligen är att lita på, inte minst i händelse av krig.

I Europa har detta satt ljuset på ett akut behov av att rusta upp försvaret i flera länder.

– Vi ser en mycket stor osäkerhet i den transatlantiska relationen och den osäkerheten kommer att bestå länge, sa statsminister Ulf Kristersson (M) nyligen.

Nu ska Sverige [låna 300 miljarder](#) kronor över tio års tid för att göra den största upprustningen av det svenska försvaret sedan kalla krigets dagar.

Men i framtiden ska den skulden betalas av dig.

– När dina föräldrar dör och har en massa bostadslån kvar, då försvinner de lånen. Du ärver inte dina föräldrars lån. Men när staten lånar är det precis vad som händer, då tvingas vi ta över våra föräldrars belåning, säger Daniel Waldenström, professor i nationalekonomi och programchef vid Institutet för Näringslivsforskning (IFN).

– När de lånen ska betalas tillbaka är det löntagarna där och då som ska få pröjsa för det och det gör de via skattsedeln.

Statsminister Ulf Kristersson (M) och energiminister Ebba Busch (KD) under en pressträff om det svenska försvaret och vårandringsbudgeten. Bild: Jessica Gow/TT

Det är ett stort avsteg från hur man vanligtvis gjort i Sverige. Statens utgifter har i modern tid bekostats med statens intäkter. Det svenska motargumentet mot att låna pengar för statliga

utgifter har länge varit att det riskerar att bli en börda på framtida generationer. Så har också den moderatledda regeringen resonerat [tidigare](#).

Men så låter det alltså inte längre.

Förra veckan presenterade statsminister Ulf Kristersson tillsammans med övriga partiledare inom Tidösamarbetet regeringens [plan för upprustningen](#).

Sverige ska årligen lägga 3,5 procent av Sveriges bruttonationalprodukt (BNP) på försvaret. Regeringen bedömer att det här kommer vara ett krav på medlemmarna i Nato efter toppmötet i Haag i sommar.

Detta innebär alltså en ökad utgift på någonstans mellan 60 och 70 miljarder kronor extra varje år. Det är en summa som är lika stor som det så kallade reformutrymmet i dag, alltså den del av regeringens årliga budget som går till nya satsningar.

Tanken är nu att i stället låna hundratals miljarder för att finansiera de enorma utgifterna som krävs för att bygga upp försvaret.

– De nya militära försvarsutgifterna får inte tränga ut andra viktiga välfärdsbehov eller satsningar på inre svensk säkerhet, sa Ulf Kristersson.

Svensk finanspolitik regleras av ett så kallat finanspolitiskt ramverk. Sedan 90-talet har det inneburit att staten alltid ska gå med vinst varje år, alltså göra ett överskott.

Rent konkret handlar det om att offentlig sektor – alltså staten – ska ha ett budgetöverskott på en tredjedels procent av BNP över en konjunkturcykel.

Besparingarna sedan 90-talet har gjort att Sverige har en av de lägsta statsskulderna i EU och även internationellt sett.

Från och med 2027 är tanken att man ska frånga den principen och att staten Sverige ska gå plus-minus-noll över en konjunktur. Lånefinansiering har varit uteslutet för Sverige de senaste 30 åren, vilket gjort att vi har en av världens lägsta statsskulder och därmed också låga räntor på ett eventuellt lån.

Läs mer [här](#).

Men efter tio år ska de här försvarsutgifterna betalas av skattesedeln och inte lån. Därtill ska själva lånet betalas av.

Någon plan för hur det här ska gå till har regeringen inte presenterat. Det är en huvudvärk för vinnaren i valet 2030 eller 2034, när dagens ansvariga ministrar troligen lämnat politiken eller rent av gått i pension.

– Alternativen, rent krasst, för hur man fyller det här tomrummet, som regeringen inte har sagt någonting om, är nedskärningar eller skattehöjningar, säger nationalekonomen Daniel Waldenström.

Hur ser du på att regeringen inte har presenterat någon plan för hur detta ska lösas i framtiden?

– Det ser jag som ett tecken på politikens dilemma, att å ena sidan behöva fatta tuffa beslut, men å andra sidan vilja undvika det. Därför att det riskerar att få negativa konsekvenser i

opinionen. Det är helt enkelt en brist på vision och mod som man visar upp genom att ducka den här svåra diskussionen.

– Det är någonting som alla politiker, av alla färger, bär med sig. Vi ser exempel på det här, att man gärna skjuter upp den typen av beslut på framtiden. Så får någon annan ta hand om det.

Daniel Waldenström tror att vi får räkna med antingen skattehöjningar eller nedskärningar i framtiden. Bild: Moa Källström

Men trots det tycker Waldenström att regeringen valt rätt väg framåt.

Han jämför med när man bygger upp ett hus. Då kan du inte ta din lön och betala för husbygget, utan du lånar för något som ska stå i många år framåt.

– Rent tekniskt är lånefinansiering mest praktiskt. Det är där pengar finns att hämta på det smidigaste sättet för alla inblandade, säger han.

Alternativet hade inneburit en "orimligt tung belastning" för dagens skattebetalare, enligt honom.

– Då hade vi behövt ta bort skolluncher, stänga ner några sjukhus, sluta med hälften av all snöröjning eller halvera garantipensionen. Jag menar, vi kan hålla på så. Det är de uppoffringarna som politikerna pratar om. Vi kan ta alla Porschebilar och göra dem statligt ägda, sälja ut och sen få en statlig intäkt.

Sent ska syndaren vakna och här får vi plikta för att vi har gjort fel.

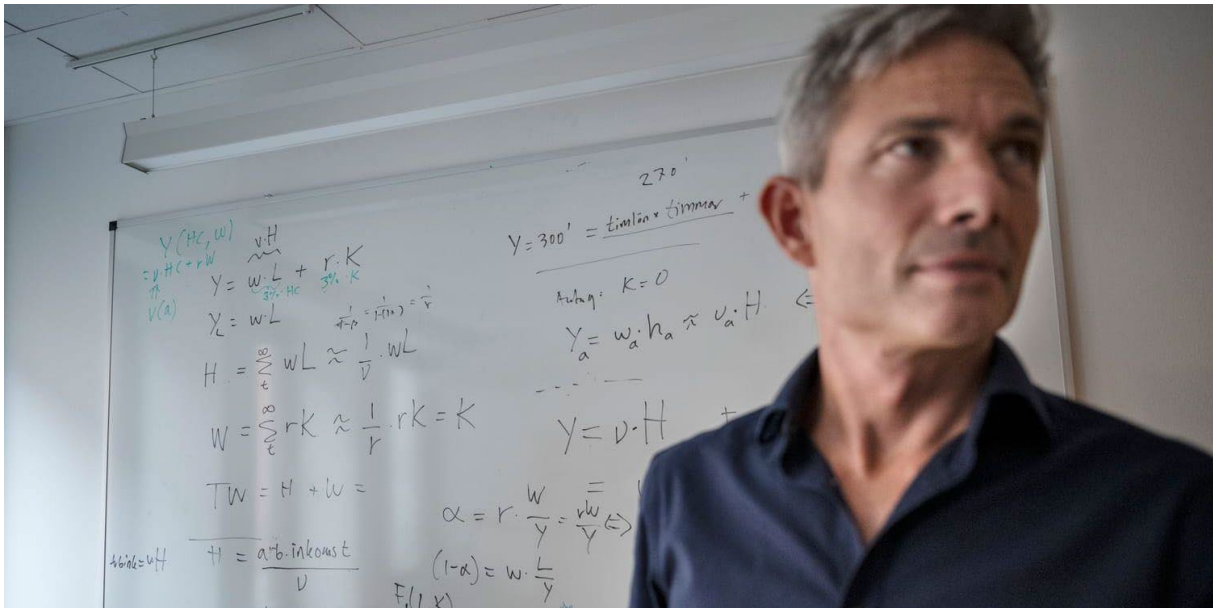
Men vad innebär egentligen den där uppoffringen? Kommer du inte kunna äta på restaurang lika ofta? Eller innebär det att du får ställa in solsemestern i framtiden?

Daniel Waldenström menar att den uppoffringen knappast kommer vara lite dramatisk som under 90-talskrisen.

Svensken ska enligt honom inte behöva räkna med en "fundamental livsstilsförändring", men däremot kommer det innebära omprioriteringar i vår livsstil eller vår allmänna välfärd.

– Du kanske byter den dyrare skidresan i Åre till ett billigare alternativ i Romme. Man kanske prioriterar om lite när det gäller olika saker. Det är så folk gör när man får mindre i plånboken

efter skatt. Det kanske blir färre restaurangbesök och får kedjeeffekten att färre också får jobb i restaurangbranschen. Det kommer att göra oss fattigare när vi helt plötsligt måste lägga pengar på att bygga upp försvarsresurser, säger han.

Daniel Waldenström är professor i nationalekonomi och programchef vid Institutet för Näringslivsforskning (IFN) Bild: Moa Källström

Waldenström anser att uppvaknandet egentligen borde ha skett för länge sen. Närmare bestämt när Ryssland annekterade den ukrainska halvön Krim 2014. I stället har det dröjt tills nu.

– Då måste man påminna sig om att det här borde vi ha gjort för länge sen. För all del var det väldigt få som var klarsynta och långsiktiga i sitt tänkande. Sent ska syndaren vakna och här får vi plikta för att vi har gjort fel.

Han menar att inget enskilt parti kan lastas för det här, utan det här speglar en stor samsyn som rått under lång tid i Sverige.

– Det kommer att kosta nu. Men det blir i alla fall inte lika dyrt som en bankkris, som kostar samhället ännu större belopp.

Försvaret nedmonterades av Persson och Reinfeldt

Nedmonteringen av försvaret under 2000-talet, som skedde under Göran Perssons och Fredrik Reinfeldts tid som statsministrar, kallas inte sällan för en slakt.

Men att framtida generationer ska behöva dra det längsta strået för uppbyggnaden går inte väl hem hos alla. Internt i Moderaterna finns det nu de som börjar lyfta andra krav.

En sådan röst är Douglas Thor, ordförande för Moderata ungdomsförbundet.

– Vi är gärna med och bidrar. Jag säger inte något annat. Men det är inte rimligt att vi ska bära den kostnaden själva. Särskilt i ljuset av att det faktiskt var den äldre generationen som rustade ned.

Skattehöjningar borde inte ens finnas på bordet med tanke på att vi redan har låg tillväxt och hög arbetslöshet.

Douglas Thor tycker det är konstigt att det framställs som att det enbart finns två alternativ på bordet. Alltså att lånen i framtiden antingen ska betalas genom höjda skatter eller nedskärningar.

– Det finns faktiskt ett tredje alternativ och det är att man arbetar mer, säger han.

– Regeringen inte sagt någonting om hur man ska fylla tomrummet. Alla säger att det antingen är nedskärningar eller skattehöjningar. Men hur har vårt land hanterat svåra utmaningar tidigare? Jo, genom att kavla upp armarna och arbeta. Men det har vi inte ens på bordet.

Douglas Thor, ordförande i Moderata ungdomsförbundet. Bild: Magnus Hjalmarson Neideman/SVD/TT

Muf har tidigare varit inne på spåret att man kan dra in en röd dag för att på det sättet öka intäkterna till statskassan genom att vi arbetar mer. Nu föreslår ungdomsförbundet att pensionsåldern höjs för att finansiera upprustningen av försvaret.

– Det fanns inte på kartan att vi skulle börja låna för att finansiera löpande utgifter innan. Men med omvärldsläget kunde man ompröva den gamla sanningen. Likadant tycker jag man borde kunna göra med pensionsåldern, säger Douglas Thor.

I dag kan du som tidigast ta ut allmän pension från 63 år och den siffran vill Muf nu höja till 67 år.

– Om vi kan ställa krav på att människor med låga inkomster ska jobba till och med 67, vilket garantipensionen innebär, då borde vi kunna ställa det kravet på folk också med högre inkomster, som oftare har jobb som inte är så slitande på kroppen, säger han.

Douglas Thor vill höja pensionsåldern för att finansiera upprustningen. Bild: Magnus Hjalmarson Neideman/SVD/TT

Enligt Douglas Thor borde en höjd pensionsålder kunna ta oss halvvägs vad gäller avbetalning av de försvarsutgifter som upprustningen nu kommer att innebära.

Resterande hälft menar Douglas Thor borde lösas genom omprioriteringar inom statens budget. Alltså nedskärningar på andra områden.

– Skattehöjningar borde inte ens finnas på bordet med tanke på att vi redan har låg tillväxt och hög arbetslöshet, säger han.

Forskarkollegorna oense – sågar regeringens förslag

Vid Institutet för Näringslivsforskning (IFN) forskar även Lars Calmfors, professor emeritus i internationell ekonomi.

Han är inte överens med sin kollega Daniel Waldenström.

Tvärtom tycker Calmfors att regeringens lösning rakt av är dålig.

– Det är en logisk kullerbytta.

Så sent som i höstas enades sex av åtta riksdagspartier om ett nytt finanspolitiskt [ramverk](#) som börjar gälla från och med 2027. Enligt den överenskommelsen ska staten gå plus-minus-noll. Beskedet från de sex partierna var då att lån inte är aktuella.

Calmfors var kritisk till överenskommelsen redan då. Men han tycker ändå att det nya beskedet om att låna 300 miljarder kronor vittnar om ett visst hyckleri.

– Då var argumentet att det skulle vara äventyrligt att låna, för riskabelt och skulle lägga en börda på framtida generationer. Men nu har man svängt 180 grader, säger han.

– De tidiga argumenten som man förde fram är bortblåsta.

Lars Calmfors, professor emeritus i internationell ekonomi och forskare vid Institutet för näringslivsforskning. Bild: Anders Wiklund/TT

Calmfors tycker inte regeringens argumentation håller.

Den har tidigare sagt att man utesluter lånefinansiering för tillfälliga satsningar, exempelvis utbyggnaden av nya stambanor eller annan infrastruktur. Men däremot försvaret, som är en permanent utgift, kan den numera tänka sig att låna till.

– Jag tycker att de binder ris åt egen rygg. Har man börjat säga att vi kan låna till permanenta utgifter då kan man säga det om annat också. Det blir svårare att motivera budgetförstärkningar i framtiden, säger han.

Han tycker samtidigt det blir en börda för framtida generationer, som får betala både för sina försvarsutgifter och en del av våra.

Håller inte argumentet om att verkligheten har förändrats i och med Trumps tillträde som president?

– Det är klart att säkerhetssituationen har ändrats. Men det kvarstår att vi inte talar om en tillfällig puckel i försvarsuppgifterna. Vi talar om att vi varaktigt med all sannolikhet måste upp på en högre nivå. Då skiftar vi en börda på framtida generationer eftersom de kommer även att få betala för högre försvarsutgifter i framtiden.

– Om vi tar lån för våra försvarsutgifter så låter vi den framtida generationen betala större delen av dem. Då kommer de att ha en högre skuld som antingen ska betalas tillbaka eller ska betalas ränta på.

Det blir svårare att betala om tio år, när vi levt med här utgifterna ett bra tag.

Eftersom kostnaderna för försvaret inte kommer att försvinna i framtiden så tycker Lars Calmfors att vi bör betala för en större del av kostnaden redan nu.

– Rent psykologiskt borde det vara lättare att nu få förståelse för att det behövs uppoffringar i form av andra utgiftsnedskärningar och skattehöjningar när det ska ske en förändring av försvarsutgifterna. Det blir svårare att betala om tio år, när vi levt med här utgifterna ett bra tag.

Lars Calmfors höjer ett varningens finger för att regeringen riskerar slå sönder all transparens och alla de principer som gällt i den svenska finanspolitiken fram tills nu. Bild: Anders Wiklund/TT

Calmfors hade föredragit en modell där man gör lite av allt. Huvuddelen av finansieringen ska hämtas in genom höjda skatter och nedskärningar av andra offentliga utgifter. Men den sista tredjedelen ska bestå av en mindre lånefinansiering.

– Hushållen har haft det tufft ett tag och därför kan vi ta en tredjedel på lån och ungefär två tredjedelar på andra nedskärningar och skattehöjningar. Det är så jag skulle vilja ha det. Då skulle finanspolitiken följa klara principer.

Lars Calmfors höjer nu ett varningens finger för att regeringen riskerar slå sönder all transparens och alla de principer som gällt i den svenska finanspolitiken fram tills nu.

– Jag ser det som att man ger sig ut på ett sluttande plan, att man överger vettiga principer när man säger att vi ska ha ett balansmål och i nästan samma andetag överger det genom att börja låna.